

1.6

Focus sobre l'Àfrica

Anàlisi

Segons l'informe sobre Desenvolupament Humà a l'Àfrica 2016, realitzat pel PNUD "en termes generals, els índexs de millora del desenvolupament humà a l'Àfrica es troben entre els més elevats dels últims dos decennis, si bé el nivell mitjà de desenvolupament humà del continent és el més baix en comparació amb les altres regions del món".

Región	Valor medio del IDH por región 1990	Valor medio del IDH por región 2000	Valor medio del IDH por región 2014	Variación en el valor medio del IDH (1990-2014)
Asia Oriental y el Pacífico	0,516	0,516	0,516	0,516
Europa Oriental y Asia Central	0,651	0,651	0,651	0,651
América Latina y el Caribe	0,625	0,625	0,625	0,625
Asia Meridional	0,437	0,437	0,437	0,437
África	0,426	0,426	0,426	0,426

Font: Elaborado por el equipo responsable del Informe sobre Desarrollo Humano en África

No obstant això, el continent africà encara té molts reptes en matèria de desenvolupament i seguretat humana, entre els quals es poden enunciar els relatius a la provisió de béns públics per part de les autoritats governamentals en els seus diferents nivells, el repartiment equitatiu dels recursos, la gestió de les crisis humanitàries derivades dels conflictes interns i els problemes de corrupció i debilitat institucional.

Cal també fer una menció especial a la crítica situació de desigualtat de gènere present en el continent, ja que segons l'informe esmentat anteriorment aquest fenomen és notable en gairebé tots els països africans i, de mitjana, les dones només arriben al 87% del nivell de desenvolupament humà dels homes, sent unes de les principals causes les bretxes en matèria d'ingressos, d'accés a serveis públics, i en una dimensió social, la violència de gènere.

Es constata que les desigualtats existents en el continent i en relació a la resta, són encara més paleses en les dones africanes i s'entrecreuen amb altres formes de discriminació que les afecten directament: l'accés a la terra, les dificultats d'accés a l'educació, la violència exercida cap elles, els efectes de les situacions de conflicte i post-conflicte ... dibuixen una situació de desigualtat estructural vers les dones que conviu al mateix temps amb un rol de cura i sosteniment de la família (especialment dels infants) que les atorga una capacitat de transformació i de millora del benestar del conjunt de la població africana.

La capacitat transformadora de les dones africanes ha estat present i l'acció de la cooperació catalana, i molt especialment en l'enfocament del Pla director 2015-2018. La trajectòria i experiència de la cooperació catalana de treball amb les organitzacions i grups de dones africanes permet afirmar la pertinença de seguir enfortint i apoderant les dones africanes com a la millor via per a la millora del benestar de la població africana en el seu conjunt.

D'altra banda, el continent africà ha demostrat el compromís amb la promoció del gènere i l'apoderament de la dona. Quasi bé tots els països d'Àfrica han ratificat la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la Dona, han ratificat el Protocol sobre els Drets de les Dones a l'Àfrica de la Unió Africana, establint, entre d'altres, el període 2010-2020 com la dècada de la dona Africana.

Fer que la promesa dels Objectius de Desenvolupament Sostenible sigui una realitat, sense deixar enrere a ningú, necessita una acció urgent en les zones rurals per assegurar un nivell de vida adequat, una vida lliure de violència i pràctiques nocives per a les dones rurals, així com el seu accés a la terra i els actius productius, la seguretat alimentària i la nutrició, el treball decent, l'educació i la salut, incloent-hi la salut i els drets sexuals i reproductius.

L'Agenda 2030 és sentida pels diferents estaments internacionals com a fonamental pel futur d'Àfrica. En aquesta línia, la Unió Africana ha impulsat en paral·lel l'Agenda 2063, amb l'objectiu de sentar les bases per a la resiliència i el progrés social i econòmic del continent, el full de ruta per a la consecució d'un continent autosuficient i sostenible. Nacions Unides està col·laborant estretament amb els seus associats africans per a la implantació dels ODS i l'execució de l'Agenda 2063. Els disset ODS s'adapten perfectament als vint objectius de l'Agenda 2063. Tots es troben encapsulats en els 20 objectius de l'Agenda 2063 que té una dimensió més àmplia, que abasta les consideracions socials, econòmiques i de sostenibilitat en un context ampli, polític i altres prioritats africanes. Per tant, mitjançant l'aplicació de l'Agenda 2063, els Estats membres assumeixen les obligacions globals dels ODS.

Així, el continent africà presenta avui elements que il·lustren bé com la nova agenda del desenvolupament conviu amb situacions, ben conegudes, de pobresa que pot ser extrema. L'Àfrica concentra la majoria de països menys avançats (PMA), que han de ser objecte d'un esforç d'AOD continuat, però que sense enfortir les seves institucions i la seva governança difícilment assoliran un desenvolupament sostenible. Alhora, la degradació medioambiental es troba a la base de conflictes per recursos i, sobretot, de desplaçaments de població que estan posant a prova la capacitat de les grans ciutats del continent.

En aquest escenari, la cooperació per al desenvolupament ha jugat un paper important en termes de recursos. Segons l'OCDE, el major donant per a l'Àfrica Subsahariana, l'any 2015 es va enviar un total de 24.000 milions de dòlars sent els principals receptors Etiòpia, Kenya, Tanzània, República Democràtica del Congo i Nigèria. A més a més, segons la mateixa institució, entre el 2000 i el 2013, després dels Estats Units, la Xina és el major contribuent d'AOD de la qual els principals socis són Camerun, Guinea Equatorial, Seychelles, Maurici i la RDC.

Reptes

Tot i la contribució que la cooperació internacional i en especial que la cooperació per al desenvolupament ha fet per a la millora de les condicions de vida dels ciutadans d'aquests països, segueix existint el repte de com aprofitar de manera més efectiva els recursos i aconseguir que les iniciatives implementades, responguin adequadament a les realitats locals i siguin prou apropiades aconseguint la seva sostenibilitat i eliminant la dependència dels països socis de l'AOD.

Això significa generar dinàmiques d'apoderament de la societat civil, l'enfortiment de les autoritats locals i en general de la institucionalitat i el reconeixement del coneixement i l'experiència que les mateixes comunitats tenen per a la gestió de les seves necessitats. En clau d'ODS's i de lluita contra la desigualtat de gènere, també és necessari com ho indica l'informe del PNUD, aplicar la igualtat de gènere com a perspectiva per a la formulació de polítiques públiques, combatre de manera directa les normes socials destructives cap a les nenes i les dones, dotar amb recursos als programes i plans d'igualtat de gènere, enfortir les capacitats institucionals i reforçar la cooperació sud-sud.

A aquest efecte, l'Àfrica és la gran aposta de la cooperació catalana durant aquest període. En aquest sentit, la gestió se centrarà en reforçar el treball que ja s'ha dut a terme i cercar aliances de xarxes amb Administracions públiques, universitats, ONG, etc. a sectors clau (apoderament de les dones, salut - sobretot sexual i reproductiva, governança i bon govern, conflictes i pau).

Un dels reptes que es planteja per a la cooperació catalana és el de seguir avançant en el treball de lluita per a les drets de les dones i els eu apoderament des de l'enfocament de gènere i drets humans establert en la darrer Pla director 2015-2018, cercant la confluència amb l'assoliment dels ODS al continent. La gestió dels recursos minerals, la terra, els aqüífers i els recursos marins, així com la resiliència davant de desastres naturals, des de la mirada de les dones i posant en valor la seva capacitat de gestió sostenible dels recursos; la lluita contra la violència a les dones i l'accés a l'educació i a la salut, han de seguir sent els trets que defineixin la cooperació catalana al continent africà.

En matèria de drets de les dones, la cooperació catalana avançarà en l'estratègia integral multi-nivell de promoció de la igualtat de gènere i la lluita contra les violències de gènere a través del recolzament institucional per a la implementació de polítiques de gènere i salut, el suport a actors multilaterals, així com el suport i apoderament a les organitzacions de la societat civil.

Aquesta estratègia comprèn accions de coordinació i d'intercanvi d'informació amb actors nacionals de Moçambic i Senegal, però també amb aliats Internacionals; la participació en espais locals, nacionals i globals; la promoció del debat entre múltiples actors i la promoció de la cooperació sud-sud.

Preguntes

- Quines i com haurien de ser les contribucions de la cooperació al desenvolupament, en el marc de l'Agenda 2030, per al desenvolupament i seguretat humana en els països de l'Àfrica?
- Cal seguir enfortint el treball realitzat fins ara per la cooperació catalana i l'enfocament de gènere i drets humans en la consecució dels reptes plantejats? Què suggereix la idea de abordar la consecució dels ODS a l'Àfrica des de la mirada de les dones, des de l'enfocament de gènere?
- Com enfortir i dotar de sostenibilitat a les iniciatives locals de dones, per al seu apoderament i autonomia dins dels països amb majors desafiaments en aquesta matèria?
- Com fer palanca i enfortir els processos de cooperació sud-sud a l'Àfrica des del nivell subestatal?
- Segueix sent l'enfocament de prioritització geogràfica, la millor perspectiva per focalitzar els recursos de cooperació al desenvolupament a l'Àfrica?

VISIÓ2030

Procés participatiu
La contribució catalana
al desenvolupament global

web: participa.gencat.cat